

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.

0032 Oslo

Oslo, 27. januar 2009

Vår ref.#198409/3

Deres ref. 200806239

Høringssvar - Innstillingen til utvalget for fag- og yrkesopplæringen/Karlsenutvalget

NITO – Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon viser til departementets høringsbrev datert 27.10.2008.

NITO har følgende kommentarer til forslagene fra utvalget for fag- og yrkesopplæringen, under kapittel 6 Tiltak:

6.3 Tiltak for at flere skal gjennomføre videregående opplæring

NITO slutter seg stort sett til utvalgets forslag til tiltak for å bedre gjennomføringen i videregående opplæring og har valgt å kommentere bare noen av punktene.

Forsøk med bruk av insentiver i fylkeskommunen for å øke gjennomføringen

NITO er enig i at det er behov for både nasjonale og fylkeskommunale tiltak som bidrar til bedre gjennomføring, og er positiv til forslaget om forsøksordninger med ulike insentiver. Det er imidlertid tvilsomt om forslaget til økonomiske insentiver som er skissert i avsnitt 6.3, med en form for resultatbasert finansiering, vil ha særlig effekt dersom det ikke samtidig innebærer økte overføringer. Skolene er allerede svært presset på økonomi og ressurser, og et ytterligere press på økonomien vil være uheldig. Skolene er avhengig av finansiering som ivaretar langsiktighet og som gir institusjonene gode rammebetingelser for å utvikle utdanningstilbud og kvalitetssikre disse.

Yrkesretting

NITO er enig med utvalget i at det er ønskelig at undervisningen i programfagene er mest mulig yrkesrettet, men mener at en generell yrkesretting av basisfag er lite formålstjenlig og svært vanskelig å gjennomføre. Det vil være umulig å kreve at lærere som underviser i basisfag skal ha kompetanse i yrkesretting mot alle studieretninger. For å øke yrkesrettingen bør det heller utvikles kurs i basisfag for lærere som underviser i programfag på yrkesfaglige studieretninger, slik at disse får kompetanse i et eller flere basisfag. Skoleeiere bør oppfordres til å la lærere som underviser i programfag på yrkesfaglige studieretninger få undervise i basisfag på sin yrkesfaglige studieretning, forutsatt at læreren innehar nødvendig kompetanse til undervisningen. Det bør legges til rette for at basisfaglærere knyttes fast til de enkelte studieretningene.

Elever som ikke får læreplass får rett til to års yrkesfaglig opplæring.

NITO støtter utvalget i at det må være et mål å bedre muligheten for læreplasser. Videre er NITO enig i at dagens tilbud om Vg3 i skole som erstatning for læretid i bedrift må gjennomgås og kvalitetsforbedres. De

elevene som ikke får læreplass er ofte de med svake resultater og høyt fravær. NITO mener det ikke er riktig å presse disse inn i et lengre skoleløp med ytterligere teoretisk utdanning, slik utvalget foreslår. Det er viktigere å sørge for en kvalitetsforbedring av Vg3, slik at denne blir praksisnær og en reell erstatning for læring i bedrift.

Rådgivning og karriereveiledning

NITO er opptatt av en god rådgivertjeneste i skolen og mener det er vesentlig at unge tilbys kvalifisert rådgivning, både sosialpedagogisk rådgivning og rådgivning om framtidige karrieremuligheter og -valg. Veiledning må tilpasses hver enkelt elev og være basert på dennes behov og interesser. NITO støtter utvalgets forslag til tiltak under 6.3.6 *Rådgivning og karriereveiledning*. NITO mener forslaget om å doble dagens rådgivningsressurser er meget bra.

NITO har lenge vært bekymret for mangelen på formelle kompetansekrav for rådgivere, og hvilke utslag dette kan gi på kvaliteten på den rådgivningen elevene får. NITO mener det er viktig at rådgiverne har nødvendig kompetanse for å veilede elevene til selv å ta sine valg basert på interesser og ønsker. Dette innebærer både veiledningskompetanse og kunnskap om yrkes- og utdanningsvalg.

NITO støtter utvalgets forslag om at det fastsettes nasjonale kompetansekrav og kompetansekriterier for rådgivere, og mener disse kravene må være førende og ikke bare en anbefaling til skoleeier. NITO mener at etter- og videreutdanning i rådgivning/sosialpedagogisk arbeid bør formaliseres, slik at både nyansatte og eksisterende personell får den nødvendige kompetansen.

NITO støtter forslaget til opprettelse av et nasjonalt senter for karriereveiledning.

Utbygging av fagskole utdanning som en karrierevei for fagarbeidere

NITO er enig i at det er viktig å sikre overgangsmuligheter for fagarbeidere til høyere utdanning, og støtter utvalgets forslag til tiltak for å styrke fagskoleutdanning som en karrierevei for fagarbeidere.

Utvalget peker på den lave gjennomføringsprosenten i ingeniørutdanningen, og at mange av de som faller fra kunne være aktuelle for fagskolen. NITO deler ikke umiddelbart utvalgets syn om at det kan være god samfunnsøkonomi å øke kapasiteten i fagskolen ved å redusere tilsvarende i annen høyere utdanning. NITO er opptatt av at det fortsatt er stor mangel på ingeniører og personer med høyere teknologisk utdanning i norsk arbeidsliv, og ønsker ikke at en satsing på fagskole skal gå ut over innsatsen for å få utdannet flere med høyere teknologisk kompetanse.

NITO støtter utvalget syn på behovet for økt offentlig finansiering av fagskoleutdanningen.

6.4 Bedre mulighet til å bygge videre på fag- eller svennebrev

NITO er enig i at det er behov for tiltak for å bedre overganger fra fag- og yrkesopplæring til fagskoleutdanning og høyere utdanning. NITO støtter utvalgets forslag til tiltak om utbygging av y-veien til flere fagområder, å sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering samt en utvidelse av retten til påbyggingskurs i fellesfagene.

NITO støtter imidlertid ikke utvalgets forslag om at all fullført videregående opplæring skal gjøre elevene generelt studieforberedt uavhengig av utdanningsprogram. NITO ønsker ikke en reduksjon i kravene til opptak til høyere utdanning, og slutter seg til utvalgsmedlem Per Aahlins særmerknad på dette punktet.

6.5 Grunnopplæring for voksne

NITO støtter utvalgets forslag til motivasjonsordninger og tiltak for å få flere voksne til å fullføre grunnopplæring og opparbeide seg yrkeskompetanse.

NITO støtter også forslaget om å etablere egne ordninger for finansiering av livsopphold for voksne som tar grunnopplæring. NITO mener at utdanningsstøtten som gis til yrkesutdanning eller allmennutdanning må økes utover de tre årene som dekkes av NAV, slik at det også gis mulighet til å opparbeide spesiell studiekompetanse for opptak til for eksempel ingeniørutdanning.

NITO støtter utvalgets forslag til tiltak for å styrke arbeidsinnvandreres rett til opplæring, og er enig i utvalget syn om at det må legges til rette for fleksible ordninger som bidrar til at arbeidstakere fra andre lang får vurdert sin fagkompetanse opp mot norsk utdanning. NITO støtter utvalgets forslag om at ansvaret for godkjenning av utenlandsk fagutdanning legges på sentralt nivå.

NITO er enig i at det bør utarbeides nasjonale prinsipper for realkompetansevurdering av voksne som ønsker å ta videregående opplæring.

6.6 Kvalitetsutvikling i fag- og yrkesopplæringen

NITO er enig i at det er avgjørende for en videre utvikling av kvaliteten på fag- og yrkesopplæring at det gjøres en samordnet innsats i alle ledd, og at det er behov for en nasjonal kvalitetsutviklingsstrategi. NITO slutter seg til utvalgets prioritering av satsingsområder og forslag om å videreutvikle et nasjonalt kvalitetsutviklingssystem. NITO mener det bør utvikles en gjennomgående standard dokumentasjonsordning. Lærerplanene er så fleksible at man i dag har mange lokale tilnærminger av forskjellig kvalitet.

Økt bruk av tilsyn som grunnlag for kvalitetssikring av fag- og yrkesopplæringen

NITO er positiv til at det nasjonale tilsynet for grunnopplæringen utvides til en mer helhetlig kvalitetssikring av fag og yrkesopplæringen. NITO er opptatt av at dette omfatter en systemrevisjon av dokumentasjonssystemet/kvalitetssystemet og ikke innebærer tilsyn av hver enkelt lærer.

6.7 Lærere og instruktører i fag- og yrkesopplæringen

NITO støtter utvalgets forslag om at høyskolene må utvikle ulike tilbud for yrkesfaglærerdanninger og at det må bli mulig å få utdanningen som deltidsstudium, som modulbasert opplæring, som nettstudium og som individuelle løsninger.

NITO støtter videre forslaget om å opprette bachelorstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogrammer, og at det videreutvikles tilbud om mastergradsstudier for yrkesfaglærere.

Tydeligere ansvar for fylkeskommunen for å tilby etterutdanning og lærernes plikt til å delta

Utvalget foreslår at fylkeskommunenes ansvar for å tilby etterutdanning for yrkesfaglærere og instruktører tydeliggjøres, og at det innføres rett og plikt for lærerne til å delta i slik etterutdanning.

NITO er enig med utvalget i at fylkeskommunen har ansvar for å tilby etterutdanning, og mener det må følge ressurser med til å gjennomføre dette. Etterutdanning er et viktig virkemiddel for at ansatte skal holde seg faglig oppdatert. NITO mener imidlertid plikt til å delta i etterutdanning forutsetter at departementet og skoleeier legger forholdene til rette for etterutdanning, og at den ikke skal medføre økonomisk belastning for den enkelte arbeidstaker/lærer.

Kravene til veilederkompetanse hos instruktørene styrkes

NITO er enig i at det er et ønske at instruktører i lærebedrifter får tilbud om utvikling i veilederkompetanse, men mener dette tilbudet må være frivillig og ikke et krav. Det er i dag vanskelig å finne nok lærebedrifter, og NITO er bekymret for at styrking av kravene til veilederkompetanse kan medføre at det blir enda vanskeligere å få bedrifter til å ta inn lærlinger. Spesielt gjelder dette små bedrifter, som vil kvie seg for å gå inn på ordninger med så store forpliktelser. NITO mener at yrkesfaglærere på skolene bør ha en klarere rolle i å følge opp lærlingene i bedrift og ha det overordnede ansvar for veiledningen av disse. Det må legges opp rutiner på hvordan dette samarbeidet mellom bedrift, elev og lærer skal fungere.

Stipendieordninger og lønnskompensasjonsordninger

NITO støtter utvalget i at det må settes inn ekstraordinære tiltak for å sikre rekruttering til lærere i fag- og yrkesopplæringen, og at det opprettes særskilte stipendordninger for yrkesfaglærerstudenter. NITO slutter seg til at det er behov for mer forskningsbasert kunnskap om både yrkesfaglærerens og instruktørens rolle.

NITO støtter forslaget om at det utvikles gode systemer for hospitering og utveksling av personale mellom skole og arbeidsliv.

6.8 Forskning og dokumentasjon om fag- og yrkesopplæringen

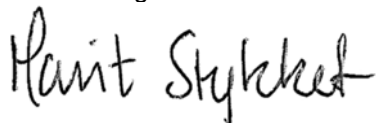
NITO slutter seg til utvalgets forslag til tiltak for økt forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesutdanningen og er positiv til etablering av ett eller flere forskningssentre for forskning på fag- og yrkesopplæring og organiseringen av dette

6.9 Internasjonalisering

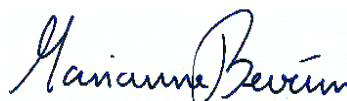
NITO er enig i at det er viktig å styrke den norske deltakelsen i internasjonale undersøkelser og internasjonalt samarbeid. NITO tror dette vil bedre muligheten til å sammenligne nasjonal og internasjonal fagkompetanse på arbeidstakere, samt at det gir norske elever mulighet for deltakelse i det internasjonale arbeidsmarkedet. Det vil imidlertid være en utfordring å få til gode internasjonale indikatorer, standarder og målemetoder med utgangspunkt i målformuleringene som er gitt i Kunnskapsløftet.

NITO er positiv til forslaget om å etablere tilskuddsordninger for hospiteringer i utland for elever og lærlinger, lærere og instruktører. Ordningen bør også omfatte lærlinger som vil hospitere i en utenlandsk enhet i en lærebedriften de har kontakt med. NITO mener tilskuddsordningen bør være så god at hele grupper kan delta på studiereiser, uten at elever må være hjemme pga. manglende økonomisk evne.

Med vennlig hilsen

Marit Stykket
President

Marianne Bevum
Rådgiver